

Türkiye: Dengesizlikleri Artırmadan Büyümei Canlandırma

14 Ocak 2014

Hazırlayanlar: [Isabel Rial](#), [Suchanan Tambunlertchai](#) ve [Alexander Tieman](#)

Geçtiğimiz on yıllık dönemde, Türkiye büyüme performansı açısından son derece hak edilmiş övgüler aldı. Ancak bu başarı öyküsü beraberinde, istikrarlı olarak büyüyen ve 2013 yılında GSYH'nın yüzde 7,4'ne ulaşması tahmin edilen cari işlemler açığını getirdi. Bu açığın karşılığı, Türk ekonomisinin şu andaki ana sorununu oluşturan ve çoğu kısa vadeli olan dış finansmana olan bağılıktır.

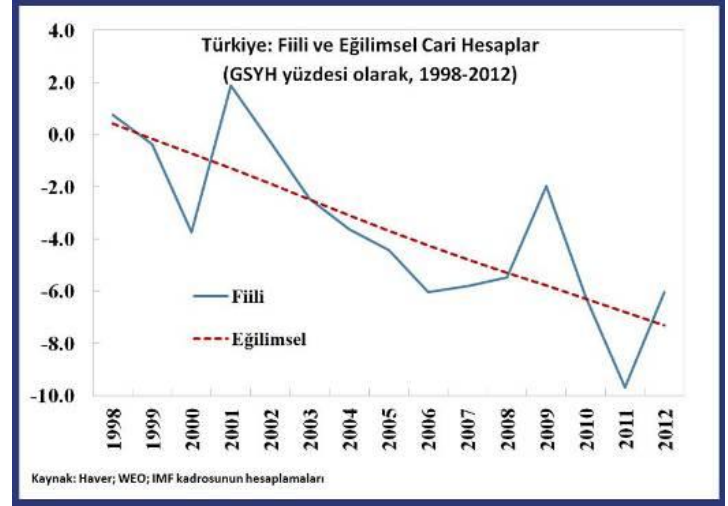
Dış açık ekonomik büyüme için hız sınırı teşkil ediyor

Türk ekonomisi hakkında son [yıllık](#) gözden geçirmemiz kapsamında yapılan bir regresyon analizi ekonomik politikalar veya ekonomik ortamda önemli bir değişiklik olmaması durumunda, istikrarlı bir cari işlemler dengesi ile tutarlı olan büyüme seviyesinin yüzde 2¼ - 3½ aralığında olduğunu öne sürmektedir. Başka bir deyişle, bu hız sınırının üzerindeki bir büyüme, daha yüksek bir cari işlemler açığına sebep olacaktır. Biz de bu sebeple politikaların dış açığı azaltmaya yönelik olması gerektiği, aksi takdirde yıllık yüzde 4 ila 5'lik büyümenin sürdürülebilir olma ihtimalinin bulunmayacağı görüşünderiz.

Bu hız sınırı değişebilir

Yurt içi tasarrufları artırmak (hem kamu hem özel) Türkiye'nin dış finansmana olan bağımlılığını düşürür ve böylece cari işlemler açığını da azaltır. Politikalar, yapısal değişim yoluyla rekabet gücünü daha da artırmaya yönelik olmalıdır. Aynı zamanda, para politikasının, reel döviz kurundaki değerlenme yoluyla Türkiye'nin rekabet gücünü aşındıran ve sürekli olarak hedefin üzerindeki enflasyonla mücadele etmesi gerekmektedir.

Bunlar, fayda sağlaması için önemli ölçüde zaman gerektiren reformlardır. Bu süre zarfında, hükümetin bütçedeki esnekliği muhafaza etmesi önem taşımaktadır. Bu, resmi makamların ekonomik dalgalanmaların etkilerini harcama ve vergilendirmeyi ekonomik döngüye göre ayarlamaları yoluyla azaltmalarına yardımcı olur. .

Daha hızlı büyüme sağlayacak politika önerileri

- ***Yurt içi tasarruflar***

Bireysel emeklilik sisteminde yakın zamanda yapılan reformlar, katılımı ve emeklilik tasarruflarında artış sağlamıştır. Bunlar olumlu adımlardır ve bunları resmi makamların bireysel emeklilik için daha fazla teşvik sağlaması takip edebilir. Önümüzdeki birkaç yıl boyunca daha küresel finansal kriz öncesindeki kazanımlara benzer iddali kamu tasarrufu hedefleri de katkı sağlayabilir.

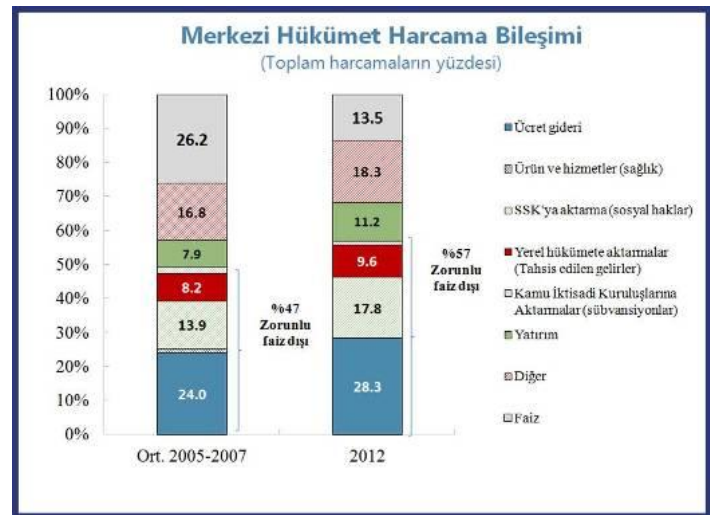
- ***Rekabet Gücü***

Türkiye'nin yapısal politikaları, yerli malların ithalata göre rekabet gücünü artırmaya ve ihracat ürünlerini değer zincirinde daha yukarıya çıkarmaya yönelik olmalıdır. Geçtiğimiz on yıl boyunca Türkiye'nin ihracat hacmindeki güçlü büyüme rakamları, yüksek ithalat ihtiyaçlarını karşılamamıştır. Buna ek olarak, ihracat değerindeki artış, ihracatın miktarsal hacmindeki artışın gerisinde kalmaya başlamıştır. Bu nedenle, Hükümet kimyasallar, tıbbi ilaçlar, makina ve ekipman gibi daha yüksek katma değere sahip ihracat sektörlerine yatırımları teşvik eden politikalara yönelmelidir. Daha yüksek teknoloji faaliyetlerine bu şekilde bir yönelme, Türkiye'deki ücret düzeylerindeki artış devam etse bile, rekabet gücünü sürdürmeye yardımcı olacaktır. Şimdiye kadar, iş gücü becerileri ve eğitimi geliştirmedeki ve yenilikçilik ile araştırma ve geliştirmedeki eksikler, bu yolda ilerlemeyi geciktirmişlerdir.

Orta vadede, üretkenliği ve rekabeti artırmak için hükümet eğitim reformu ile , kayıtlı işgücü piyasasında istihdam ve işten çıkarma zorluklarını ele almalı ve araştırma ve geliştirmeye yatırım yapılmasını teşvik etmelidir. Bu orta vadeli politikaları tamamlamak için, Türkiye'nin özellikle ticarete konu sektörlerde doğrudan yabancı yatırımı artırmaya çaba göstermesi gerekmektedir. Bu da, teknoloji aktarımını kolaylaştıracak ve ihracatları artıracaktır. İş ortamını iyileştirmek için daha fazla adım atılması da önem taşımaya devam etmektedir.

- ***Esnek Bütçe***

Hükümetin bütçeyi esnek tutması gerekmektedir. Bu, hükümetin harcama ve vergilendirmeyi ekonomik şartlardaki değişikliklere göre uyarlamasına yönelik alan yaratarak geçmiş mali kazanımlarını muhafaza etmesini sağlayacak ve ulusal tasarruflara daha yüksek ve daha istikrarlı kamusal katkı yapılmasını sağlayacaktır. Türkiye'nin son on yılda gösterdiği mali çaba, borç ve faiz

maliyetlerinde çarpıcı bir azalma sağlamıştır. Bu yolla yaratılan mali alan , hükümetin sosyal harcamaları artırmaya olanak sağlamış ve sosyal göstergelerde güçlü bir iyileşmeye neden olmuştur. Ancak, çalışanlara yapılan ödemeler ve sosyal güvenliğe aktarımlar gibi zorunlu faiz dışı harcamaların payı son yıllarda hızlı bir artış göstermiştir. Büyümeye sıkı bir şekilde bağımlı olan bütçe gelirleriyle birlikte değerlendirildiğinde, faiz dışı harcamanın esnekliğinin kaybedilmesi kaygı sebebi olmaktadır. Bu durum mali politikanın ekonomik şoklara hızla karşılık verme ve nihayetinde daha yüksek kamu tasarrufuna ulaşma kapasitesini azaltmaktadır.

Benzer şekilde, faiz dışı harcamada esnekliğin giderek azalması, zor edinilmiş olan mali disiplini zayıflatabilir. Aslında, Türkiye geçmişte genel mali hedefler açısından hedeflerin üzerinde performans göstermiş olsa da, resmi makamlar Orta Vadeli Mali Planda belirlenen harcama tavan değerlerini sistemik bir şekilde aşmışlar ve kamu finansal yönetimi uygulamalarındaki zayıflıkları açığa çıkarmışlardır.

Esnek bütçe için politikalar

Esnek bir bütçeyi korumak için, Türkiye'nin harcama büyümesini dizginlemesi ve mevcut bütçe prosedürlerini iyileştirmesi gerekmektedir. Bunu yapmak için, Türk makamlarının kullanabilecekleri beş ana politika seçeneği bulunmaktadır: Kamu istihdamı büyüme hızını sınırlamak; daha esnek kamu ücretleri endeksleme mekanizmalarını uygulamaya koymak; emeklilik sisteminde reform çabalarını yenilemek; hedeflerin üzerindeki gelir performansını tasarruf etmek ; ve geçmişteki sapmalar için düzeltme yapacak bir mekanizma da dahil olmak üzere, daha bağlayıcı bir harcama tavanı çerçevesine doğru kademeli bir geçiş sağlamak.

Bu politikalardan oluşacak bir bileşim, hükümetin bütçe esnekliğini sürdürmesine yardımcı olacak ve bu sayede geçtiğimiz on yılda elde edilen mali kazanımların korunmasını sağlayacaktır.